

КОНФЛІКТИЗАЦІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА В УКРАЇНОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2019.25.1>

УДК 623.4:316.48(477)

Ніна Авер'янова

кандидат філософських наук, науковий співробітник,
Центр українознавства філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-1088-2372

Email: aver_n@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Анотація. *Всередині країн, а також між різними країнами можуть виникати конфлікти, бо конфлікт – це невід'ємний компонент людського існування. Конфлікти відбуваються в економічній, політичній, соціальній, ідеологічній, військовій, управлінській та ін. сферах суспільного життя, відповідно, методи та способи їхнього врегулювання значно різняться. Та найнебезпечнішим є те, що і внутрішні (внутрішньодержавні), і зовнішні (міждержавні) конфлікти зменшують здатність країни відстоювати власні інтереси у світі. Такі конфлікти при певних обставинах можуть бути використані зовнішніми і внутрішніми гравцями як інструмент тиску на керівництво держави та спонукати його до прийняття не вигідних для країни рішень і угод. Розв'язання будь-яких конфліктів потребує глибокого осмислення як природи їхнього виникнення, так і динаміки перебігу.*

На сьогодні найбільш небезпечним для України залишається збройний конфлікт на Донбасі. Цей конфлікт спровокований Російською Федерацією, яка розглядає нашу державу як «буферну зону» проти міжнародних військових загроз. Рівень конфліктності у зоні збройного протистояння надзвичайно високий, переговори на міжнародному рівні щодо врегулювання конфлікту на Донбасі не дають бажаного успіху. Населення України не має впевненості в успішному завершенні цього конфлікту, тому він стає приводом для соціальної апатії та агресії в українському суспільстві. Припинення збройного конфлікту на Донбасі є надзвичайно важливим питанням як для України, так і всього світового співтовариства. На сьогодні Україна змушена розробляти стратегію національного самозбереження в складних і невизначених умовах міжнародної безпеки. Знаходження оптимальних відповідей на гібридні загрози – необхідна умова збереження суверенності та територіальної цілісності нашої держави.

Ключові слова: *конфлікт, збройний конфлікт, збройний конфлікт на Донбасі, Україна, Російська Федерація.*

Nina Averianova

Ph.D. in Philosophy, Research Associate,
Centre of Ukrainian Studies, Faculty of Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

FEATURES OF THE ARMED CONFLICT IN UKRAINE

Abstract. *Conflicts may arise within countries as well as between different countries. Conflict is an integral component of human existence. Conflicts occur in the economic, political, social, ideological, military, managerial and other spheres of public life. Accordingly, the methods and ways of their settlement vary significantly. It is dangerous that both internal (intrastate) and external (interstate) conflicts reduce the country's ability to defend its own interests in the world. Under certain circumstances, such conflicts can be used by external and internal players as an instrument of pressure on the state leadership and encourage it to adopt decisions and agreements that are unfavorable for the country. The solution to any conflicts requires a deep understanding of both the nature of their occurrence and the dynamics of the flow.*

Today the most dangerous for Ukraine is the armed conflict in the Donbass. This conflict was provoked by the Russian Federation, which sees our country as a "buffer zone" against international military threats. The level of conflict in the zone of armed confrontation is very high. Negotiations at the international level and the efforts to resolve the conflict in Donbass did not bring the desired success. The citizens of Ukraine have no confidence in the successful completion of this conflict. It provokes a social apathy and aggression in Ukrainian society. The cessation of the armed conflict in Donbass is extremely important both for Ukraine and the entire world community. Now Ukraine is forced to develop a strategy of national self-preservation in the difficult and uncertain conditions of international security. Finding optimal answers to hybrid threats is a necessary precondition for maintaining the sovereignty and territorial integrity of our state.

Keywords: conflict, armed conflict, armed conflict in Donbass, Ukraine, Russian Federation.

Постановка проблеми. Сучасний світ характеризується нестабільністю, конфліктогенністю та великою кількістю внутрішньодержавних і міждержавних збройних конфліктів. Так, в Уппсальській програмі досліджень конфліктів у світі (UCDP) Університету Уппсали (Швеція) зафіксовано, що з 1946 р. по 2013 р. відбулося 254 збройних конфлікти (114 війн), а з 1989 р. по 2013 р. – 144 збройних конфлікти (47 війн) [15, с. 541]. У 2018 р. відмічалось, що рівень збройних конфліктів у світі залишається на високому рівні, при цьому ключовою проблемою є внутрішні конфлікти з участю зовнішніх сторін, а кількість загиблих людей складає 76 тисяч [14, с. 589]. Розв'язання будь-яких конфліктів потребує глибокого осмислення як природи їхнього виникнення, так і динаміки перебігу. Оскільки нині на території України триває міждержавний збройний конфлікт неокolonіального типу, який виник у результаті ескалації гібридної війни, що розпочалася задовго до 2014 р. [2], то конструктивне його вирішення надзвичайно актуальне як для самої України, так і для всього світу.

Аналіз наукових публікацій. Проблему конфлікту як суспільного явища вивчали ще стародавні мислителі, вчені Середньовіччя та Нового часу. Систематизація знань про конфлікти та виокремлення конфліктології як науки відбулися з кінця XIX – початку XX ст., коли зародились напрями та школи конфліктологічного спрямування, яскравими представниками яких були Е.У. Берджес, Е. Дюркгейм, Г. Зіммель, К. Маркс, Г. Моска, Ф. Опенгеймер, В. Парето, Г. Ратценхофер, В. Самнер, А.В. Смолл, Ж. Сорель, З. Фройд та ін. Із середини XX ст. почався активний розвиток конфліктологічних концепцій, у розробку яких значний внесок зробили М. Амстуті, Е. Берн, К. Боулдінг, Р. Дарендорф, Л. Козер, Т. Парсонс та ін. У вітчизняній науці конфліктологія знаходиться у стані формування, свої праці цій тематиці присвятили: Н. Андрущенко, О. Батрименко, Т. Воропаєва, Л. Герасіна, А. Гірник, Л. Гуменюк, О. Картунов, Г. Ложкін, М. Панов, М. Пірен, Г. Перепелиця, А. Слободянюк, М. Цюрупа та ін. Проте, незважаючи на значну кількість робіт щодо конфліктологічної проблематики, недостатньо дослідженими залишаються питання, які стосуються сутності та причин виникнення збройного конфлікту в Україні, що і зумовило **мету статті**.

Виклад основного матеріалу. Конфлікт (від латинського слова *conflictus* – зіткнення) – це вид суперечності, яка є ситуативною і «яка відбувається в певному просторі і часі з певного приводу», між певними людьми чи групами людей [5, с. 232]. У Законі України «Про національну безпеку України», який набрав чинності в липні 2018 р. зазначається, що «збройний конфлікт – збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт) [9]. Переважно внутрішні конфлікти виникають внаслідок протистояння суспільних груп у середині країни, які не можуть бути розв'язані з об'єктивних чи суб'єктивних причин. Зазначені зіткнення інтересів різних суспільних груп проходять у всіх державах, але причини появи саме внутрішніх збройних конфліктів значно різняться у кожній країні. Їхніми причинами у значній мірі бувають заперечення культурних, релігійних, політичних, економічних і мовних прав національних, етнічних, релігійних та ін. меншин. Держав без меншин не існує, тому відповідно для запобігання внутрішніх конфліктів насильницького характеру будь-яка країна повинна дбати про нівеляцію дискримінацій у соціумі та створення середовища толерантності.

Збройний конфлікт на Сході України, на відміну від багатьох внутрішніх конфліктів, не несе в собі національних чи релігійних суперечностей. Він штучно інспірований Російською Федерацією, яка розглядає українські території як власну «буферну зону» і вважає, що на даний момент її власні геополітичні цілі перетнулися з геостратегічними цілями США та ЄС. У цілому Росія вбачає у всіх пострадянських державах «буфер» проти міжнародних військових загроз і зовнішніх ризиків. Так, країни Центральної Азії вона розглядає як захист від потенційних загроз з боку Афганістану та в перспективі – від Китаю; Кавказ – від можливої небезпеки з Близького Сходу; країни пострадянського простору на заході набули для Російської Федерації значення «буферної зони» з НАТО. Окрім цього, сильна позиція Москви на пострадянському просторі – це не лише запобігання зовнішнім загрозам і небезпекам, а й можливість контролю і диктату Кремля у цих державах.

На міжнародній арені Росія цілеспрямовано впроваджує думку, що Україна – несуб'єктна держава, і влада в нашій країні призначається Вашингтоном. Російська Федерація вважає, що суб'єктність у міжнародних відносинах належить лише великим державам (себе позиціонує саме такою державою), які розподіляють сфери впливу між собою. Така позиція виправдовує зазіхання на території «країн-несуб'єктів», на привласнення їхніх природних і економічних ресурсів, схвалює панування над іншими народами. Політика Росії у цьому контексті спрямовується на повернення української держави у сферу впливу Кремля та, водночас, на пошук компромісів з Європою і США. При цьому Російська Федерація значно нарощує свій воєнний потенціал. Володимир Горбулін підкреслює, що вже на початок 2019 р. загальна оснащеність збройних сил Росії сучасними зразками озброєння та військової техніки зросла з 16% до 61%. У Стратегічних ядерних силах загальна оснащеність становить 82%, у Сухопутних військах – 48,3%, Повітряно-космічних силах – 74%, Військово-морському флоту – 62,3%, Повітрянодесантних військах – 63,7%. Російська Федерація, визнаючи свою неспроможність у найближчій і середньостроковій перспективі досягти паритету в кількісному вимірі щодо озброєння та військової техніки зі США, спрямувала свої зусилля на ракетно-космічні технології [6, с. 7-8]. Варто зауважити, що основою сучасної системи забезпечення національної безпеки країни є використання космічних технологій. «Сучасні армія і флот неспроможні здійснювати покладені на них воєнно-політичним керівництвом завдання без використання засобів управління, зв'язку, розвідки тощо, які ґрунтуються на космічних технологіях. Це саме стосується і системи державного управління в цілому» [7, с. 19]. Потужний воєнний потенціал Росії дасть їй змогу у будь-який час активізувати воєнно-політичний тиск не лише на українську державу, а й на весь світ. Доктор Маргарет Кляйн, керівник відділу Східної Європи та Євразії Німецького інституту міжнародних питань та безпеки, стверджує, що нині суттєво модернізовані збройні сили Російської Федерації мають широкі можливості у проведенні різноманітних військових операцій і здатні здійснювати політичний тиск на опонентів, демонструючи силу [13].

Неприхована агресія з боку Російської Федерації, збройний конфлікт на Донбасі підштовхнули нашу державу до збільшення чисельності збройних сил України, до інвестування коштів у сучасні військові технології та підготовку підрозділів спеціальних військ. Країни-члени НАТО, надали допомогу Україні; вони, окрім передачі зброї нелетальної дії, здійснювали медичну і мовну підготовку українських військовослужбовців, проводили практичні тренінги (переважно це були інструктори з Канади, Англії, США, Естонії та Литви). Для регулярних військ, включаючи підготовку вітчизняних інструкторів, а також для добровольчих

батальйонів, які брали участь в АТО та ООС, і сил спеціального призначення тренінги здійснювали американські, грузинські та ізраїльські інструктори. На сьогодні українська армія отримала найбільш потужний практичний досвід у веденні військових операцій (після російських сил) на пострадянському просторі [12, с. 19]. Суттєвою та своєчасною була допомога Україні у вигляді фінансів, позик і гарантій, гуманітарних поставок, що надавались Канадою, США, Великою Британією та Японією. Таким чином, Україна за період, що триває збройний конфлікт на Донбасі, здійснила суттєвий прорив у своєму оборонному секторі, вона зробила за ці кілька років більше, ніж за весь час існування своєї незалежності.

Гібридна війна, яка ведеться Росією проти нашої держави, набирає все більших обертів. Розуміння суті гібридної війни виходить за межі традиційних понять про війну. Боротьба за політико-економічне домінування над країною-опонентом відбувається як силовими, так і не силовими методами. Науковці, військові експерти та політики сучасні війни називають гібридними, бо вони синтезують засоби «жорсткої» і «м'якої» сили, військової та інформаційної. Специфікою гібридної війни є те, що вона офіційно не оголошується між країнами, а це надає певні переваги, наприклад, керівництву держави-опонента дистанціюватися від своїх нерегулярних військових формувань. Серед населення, управлінських, державних та військових структур впроваджуються безлад і хаос, в таких умовах конфлікту досить важко відрізнити мирних громадян від терористів, союзників від ворогів. Воєнні дії направлені не на фізичне знищення армії противника, а на її виснаження та деморалізацію. І хоча зазначені засоби були присутні в усіх війнах, проте саме в наш час надається перевага не фізичному силовому складнику, а інформаційно-психологічному [1]. Тобто завдяки новітнім технологіям відбувається встановлення контролю над свідомістю людей, над їхньою поведінкою, розумом і емоціями. Це яскраво демонструють масові атаки російських «тролів» у соцмережах, які поширюють антиукраїнські наративи. На сьогодні встановлені факти втручання Російської Федерації за допомогою кібершпонажу в процеси президентських виборів у США, Франції та інших країнах. Нині особливості гібридної агресії Росії проти нашої держави вивчають і аналізують західні експерти, питання російських гібридних загроз фігурують у документах НАТО, поняття гібридної війни обговорюється в ОБСЄ.

На міжнародній арені щодо вирішення українських питань значну роль відіграє чинник політичних поглядів президента Російської Федерації Володимира Путіна, на думку якого проєвропейський вектор України – підрив ідеології «руського мира», фундаменту російської державності. Адже виокремлення української культури та історії як самобутніх і самостійних від російської вимагатимуть нових ідеологічних установок і нових підвалин для російської ідентичності. Окрім цього, приклад

української держави може стати взірцем для багатьох інших пострадянських країн: Молдови, Білорусії, Казахстану та ін., що, безперечно, сприятиме кризі влади в Москві.

У масову свідомість як українців, так і росіян після отримання Україною незалежності впроваджувалась думка про те, що українська держава – частина Російської імперії, яка внаслідок провокативних дій західних країн тимчасово опинилася поза межами Російської Федерації. Цієї тези чітко дотримується Путін, адже він неодноразово у своїх офіційних доповідях і виступах підкреслював братство українського і російського народів, їхню єдність як єдиного народу. Для Російської Федерації важливо, щоб українська держава була союзницею, найперше, у якості трудових ресурсів, технологічних здобутків і аграрного постачальника. Оскільки і більша частина населення, і влада України вибрали європейський вектор розвитку, а також існує підтримка нашої держави з боку Північноатлантичного союзу, то Російська Федерація вдалася до відкритої агресії. Внаслідок російської гібридної війни наша держава зазнала значних територіальних, економічних і людських втрат – анексовано Автономну Республіку Крим; на території України створено невизнані самопроголошені Донецька та Луганська народні республіки; суттєво знижені транзитні перевезення через Україну; збільшено кошти на військові витрати та, що найбільш болюче, – загинуло багато тисяч людей.

Кремль надає військову, економічну та політичну підтримку самопроголошеним республікам, поширює у світі фейки про те, що ДНР і ЛНР – це внутрішньодержавна опозиція до влади в Україні. І хоча Російська Федерація заперечує свою пряму участь у збройному конфлікті на Донбасі, проте країнами Європи та США у якості тиску на Росію запроваджені економічні санкції, засуджено її агресію проти України, позбавлено голосу в ПАРЄ (упродовж кількох років ПАРЄ тримала жорстку лінію, проте в червні 2019 р. ухвалила рішення, яке надало можливість повернення Російської Федерації до асамблеї) та ін. Ситуація протидії російській агресії та сприяння у справі нівелювання збройного конфлікту на Донбасі дала можливість визначити реальних союзників України – це держави, які не лише на словах висловлюють свою підтримку, а й ефективно включаються у фронт боротьби за відстоювання та дотримання міжнародних прав, норм, угод і договорів.

Рівень конфліктності у зоні збройного протистояння на Сході України надзвичайно високий, і його ініціатори не мають наміру припиняти конфлікт. Неодноразові проведення переговорів на міжнародному рівні щодо врегулювання конфлікту на Донбасі не дають бажаного успіху, антагоністичні суперечності української сторони та самопроголошених республік поступово переростають у «заморожений» конфлікт. Як відомо, «заморожені» конфлікти підривають регіональну та глобальну безпеку, стабільність і сталий розвиток багатьох

країн. На сьогодні «заморожені» конфлікти політологами, філософами, політиками розглядаються як інструменти реалізації неоімперської стратегії Кремля [3].

Гібридна агресія Росії проти України та збройний конфлікт на Донбасі на початку свого розгортання сприяли консолідації українського суспільства. Це виявилось в тому, що значно посилилась вимогливість громадян України до представників влади, зросло почуття патріотизму та жертвовності людей, прискорився процес формування громадянського суспільства. Зазначені процеси консолідації соціуму яскраво продемонстрували волонтерські та благодійницькі рухи на підтримку Збройних Сил України; вони надавали ефективну і своєчасну допомогу пораненим бійцям і сім'ям загиблих воїнів, відігравали надзвичайно важливу роль у боротьбі з агресором. Проте з плином часу збройний конфлікт на Донбасі став каталізатором конфронтації в Україні. Оскільки громадяни нашої держави не мають впевненості в успішному завершенні цього конфлікту, то він стає приводом для соціальної апатії та агресії в суспільстві. Такі настрої населення України використовуються Росією та її прихильниками в середині української держави для дестабілізації нашої країни.

В українській державі, де шостий рік країна зазнає людських втрат, де «економічне відновлення в 2016 – 2018 рр. є слабким з огляду втрат, а тому економіка не відновилася до довоєнних рівнів» [10, с. 117], де окуповано території, ідеї поступок противників не викликають широкої підтримки у населення. Так, дослідження Центру Разумкова демонструють, що українці, оцінюючи шляхи та механізми повернення окупованих територій до України, схильні до компромісів, але не будь-якою ціною. У цілому респонденти не підтримують закріплення в Конституції України «особливого статусу» Донбасу, запровадження федеративного устрою України, інтеграції до української держави незаконно проголошених ДНР і ЛНР у нинішньому вигляді. Більшість українських громадян проти таких компромісів, як відмова нашої держави від інтеграції до ЄС і НАТО. Оптимальним варіантом, на їхню думку, є відбудова життя на контрольованих територіях Донбасу та заборона Російській Федерації втручатися у конфлікт на Донбасі [8, с. 139].

На сьогодні Україна змушена розробляти стратегію національного самозбереження в складних і невизначених умовах міжнародної безпеки. Знаходження оптимальних відповідей на гібридні загрози – необхідна умова збереження суверенності та територіальної цілісності нашої держави. При цьому в середині країни «національне примирення – складний багатоаспектний процес, що має суттєві відмінності в різних країнах залежно від характеру попередніх конфліктів, політичних умов, балансу основних політичних сил, панівних суспільних настроїв, закордонних впливів. Для його досягнення у новітній історії застосовувалися різноманітні

підходи, правові й політичні механізми, що робить проблематичним створення якоїсь універсальної моделі» [11, с. 45].

Українська влада має бути готовою до врегулювання міжнародного збройного конфлікту на теренах України в результаті сприятливого збігу обставин, коли відкриться «вікно можливостей» для якісної і відносно швидкої деокупації та реінтеграції Криму й Донбасу (основними ознаками такого «вікна можливостей» є економічне виснаження РФ через поглиблення економічного дисбалансу та посилення міжнародних санкцій; участь РФ у тривалих збройних конфліктах в інших «гарячих точках» світу; інтенсифікація внутрішніх конфліктів у РФ; активізація соціальних протестів і міжетнічного напруження; суттєве скорочення військового бюджету РФ; ослаблення авторитарного режиму В. Путіна тощо). Застосування стратегії «розумної сили» буде сприяти нівеляції імперської потуги Росії, її фінансовій виснаженості та поступовому припиненню збройного конфлікту на території України [4].

Висновки і пропозиції. Отже, на сьогодні головними завданнями української держави залишаються питання відновлення територіальної цілісності, забезпечення національної безпеки та створення умов для мирного майбутнього в країні. Для цього необхідно посилювати сектор безпеки і оборони України, використовуючи ефективні світові практики. Потрібно поставити на порядок денний питання про співпрацю України з державами на пострадянському просторі, які не поділяють агресивної політики Російської Федерації, вони за певних обставин можуть надати допомогу нашій державі. Співпраця України з НАТО, безпекове партнерство з США, країнами Центральної і Північної Європи є необхідною складовою протидії російській агресії. Водночас Україна для оптимального розв'язання збройного конфлікту на Донбасі має розраховувати на власні сили, вона повинна використовувати всі можливі засоби «жорсткої» і «м'якої» сили для звільнення своїх окупованих територій.

1. Авер'янова Н.М. Гібридна війна: російсько-українське протистояння. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 3(43). 30–34.

2. Авер'янова Н.М., Воропаєва Т.С. Міждержавний збройний конфлікт на теренах України: неокolonіальний вимір. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Випуск 145 (№ 6). Ч. 2. Філософські науки. 7–11.

3. Авер'янова Н.М., Воропаєва Т.С. Специфіка «заморожених» конфліктів: соціально-філософські аспекти. *Научний взгляд в будуще*. 2019. Випуск 13. Том. 2. 98–104.

4. Авер'янова Н.М., Воропаєва Т.С. Стратегія «розумної сили» як основа для припинення збройного конфлікту в Україні та реінтеграції окупованих територій. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Випуск 147 (№ 8). Ч. 2. Філософські науки. 7 – 13.

5. Булатов М.О. Філософський словник. К.: Стило, 2009. 575 с.

6. Горбулін В.П. Забезпечення оборони та безпеки України: актуальні проблеми і шляхи їх вирішення. *Вісник національної академії наук України*. 2019. №9. 3–18.

7. Горбулін В.П., Мерніков Г.І., Шевцов А.І. Сучасні науково-технологічні можливості в оборонній сфері. *Вісник національної академії наук України*. 2018. №9. 18–28.

8. «Донбаська складова» російсько-українського конфлікту: думки та оцінки громадян. *Національна безпека і оборона*. 2019. № 1-2 (177-178). 137–164.

9. Закон України «Про національну безпеку України». *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/ed20180621#n15> (дата звернення 17.11.2019).

10. Касперович Ю.В. Фіскальна безпека держави в умовах гібридної війни. Аналітична доповідь. К.: Фенікс, 2019. 128 с.

11. Литвиненко О.М. Досвід національного примирення: різні шляхи до однієї мети. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 1 (49). 44–57.

12. Facon Isabelle. Reforming Ukrainian Defense: No Shortage of Challenges. *Russie. Nei. Visions*. 2017. № 101 (may), IFRI.

13. Klein Margarete. *Russia's Military Policy in the Post-Soviet Space. Aims, Instruments and Perspectives*. Berlin: German Institute for International and Security Affairs, 2019.

14. Pettersson Therese, Hogbladh Stina, Oberg Magnus. Organized violence, 1989–2018 and peace agreements. *Journal of Peace Research*. 2019. Vol. 56 (june). Issue 4. 589–603.

15. Themner Lotta, Wallensteen Peter. Armed conflicts, 1946–2013. *Journal of Peace Research*. 2014. Vol. 51 (july). Issue 4. 541–554.

References:

1. Averianova N.M. (2017). *Gibrydna vijna: rosijs'ko-ukrayins'ke protystoyannya* [Hybrid warfare: Russian-Ukrainian confrontation]. *Naukovyj zhurnal «Molodyj vchenyj»*. №3(43). 30–34. (in Ukrainian).

2. Averianova N.M., Voropayeva T.S. (2019). *Mizhderzhavnyj zbrojnyj konflikt na terenax Ukrayiny: neokolonial'nyj vymir* [Inter-state armed conflict on the territory of Ukraine: the neo-colonial dimension]. *Gileya: naukovyj visnyk*. Issue 145(№ 6). Part 2. Philosophical Sciences. 7–11. (in Ukrainian).

3. Averianova N.M., Voropayeva T.S. (2019). *Specyfika «zamorozhenykh» konfliktiv: social'no-filosofs'ki aspekty* [The specifics of «frozen» conflicts: socio-philosophical aspects]. *Nauchnyj vzgljad v budushhee*. Issue 13. Volume 2. 98–104. (in Ukrainian).

4. Averianova N.M., Voropayeva T.S. (2019). *Stratehiya «rozumnoyi syly» yak osnova dlya pryvynennya zbroynoho konfliktu v Ukrayini ta reintehratsiyi okupovanykh terytoriy* [The «reasonable force» strategy as a basis for ending the armed conflict in Ukraine and reintegrating the occupied territories].

Hileya: naukovyy visnyk. Issue 147 (№ 8). Part 2. Filosofs'ki nauky. 7–13. (in Ukrainian).

5. Bulatov M.O. (2009). *Filosofs'kyj slovnyk* [Philosophical Dictionary]. K.: Stylos. 575 p. (in Ukrainian).

6. Gorbulin V.P. (2019). *Zabezpechennya oborony ta bezpeky Ukrainy: aktual'ni problemy i shlyaxy yix vyryshennya* [Defense and security of Ukraine: current problems and ways to solve them]. *Visnyk nacional'noyi akademiyi nauk Ukrainy*. №9. 3–18. (in Ukrainian).

7. Gorbulin V.P., Mernikov G.I., Shevczov A.I. (2018). *Suchasni naukovo-texnologichni mozhyvosti v oboronnij sferi* [Modern scientific and technological capabilities in the defense sphere]. *Visnyk nacional'noyi akademiyi nauk Ukrainy*. №9. 18–28. (in Ukrainian).

8. «Donbas`ka skladova» rosij's'ko-ukrayins`kogo konfliktu: dumky ta ocinky gromadyan [Donbass component of the Russian-Ukrainian conflict: opinions and opinions of citizens] (2019). *Nacional'na bezpeka i oborona*. № 1-2 (177-178). 137–164. (in Ukrainian).

9. *Zakon Ukrainy «Pro nacional'nu bezpeku Ukrainy»* [The Law of Ukraine "On National Security of Ukraine"]. *Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/ed20180621#n15> (last accessed 17.11.2019).

10. Kasperovich Yu.V. (2019). *Fiskal'na bezpeka derzhavy v umovax gibrydnoyi vijny. Analitychna dopovid`* [Fiscal security of the state in the conditions of hybrid war. Analytical report]. Kyiv: Feniks. 128 p. (in Ukrainian).

11. Litvinenko O.M. (2019). *Dosvid nacional'nogo prymyrennya: rizni shlyaxy do odniiyeyi mety* [Experience of national reconciliation: different paths to one goal]. *Strategichni priorityety*. № 1(49). 44–57. (in Ukrainian).

12. Facon Isabelle (2017). Reforming Ukrainian Defense: No Shortage of Challenges. *Russie. Nei. Visions*. № 101 (may), IFRI. (in English).

13. Klein Margarete (2019). *Russia's Military Policy in the Post-Soviet Space. Aims, Instruments and Perspectives*. Berlin: German Institute for International and Security Affairs. (in English).

14. Pettersson Therese, Hogbladh Stina, Oberg Magnus (2019). Organized violence, 1989–2018 and peace agreements. *Journal of Peace Research*. Vol. 56 (june). Issue 4. 589–603. (in English).

15. Themner Lotta, Wallensteen Peter. Armed conflicts, 1946–2013 (2014). *Journal of Peace Research*. Vol. 51 (july). Issue 4. 541–554. (in English).

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2019.25.2>
УДК94:271.222(477)«193»

Ніна Брехунець

кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії та культури України,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

ORCID: 0000-0001-7328-3927
Email: n.brekhunets@gmail.com

УНІВЕРСАЛЬНІ УМОВИ ДЕКОНФЛІКТИЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРОСТОРУ: ПОТЕНЦІАЛ ЕТИЧНОГО АБСОЛЮТИЗМУ

Анотація. Аналіз статті зосереджено на розгляді онтологічних аспектів гармонійного суспільного буття. В якості фундаментальних механізмів деконфліктизації, факторів, що відтворюють і відповідають за вирішення проблеми соціального та індивідуального порядків, виступають етичні принципи добра. Як універсальні цінності – свобода, любов, відповідальність, творчість, це додосвідне знання продукує, транслює та відтворює практики зв'язності та зв'язаності спів-буття як на індивідуальному, так і соціальному рівнях. Виявлено, що функціональність останніх відтворюється у просторі досвіду продуктивної комунікації, якого набуває особистість у контексті соціальної взаємодії. «Загрозою» реалізації етичного знання, що виступає онтологічною основою організації суспільного буття, виступає проблема релятивності етики, що виникає й розповсюджується як наслідок її об'єктивізації. Іншими словами, саме переведення універсальних цінностей-цілей етики як духовних феноменів у простір засобів досягнення індивідуального зиску, особистого блага, інструментів задоволення моїх егоїстичних бажань перетворює людину в конформного споживача. Починаючи з ідей античного гедонізму й закінчуючи сучасними версіями трансгуманізму, теорії етичного релятивізму продовжують активно порушувати питання щодо актуальності принципів етичного абсолютизму. Зазначається, що дисонанс, який виникає у зв'язку з актуалізацією питання релятивізму етичного знання, свідчить лише про загострення проблеми формалізації духовного знання (смислив, цінностей культури). Отже, для відповідності онтології суспільного буття необхідна етична відповідність, яка базується на абсолютності етики як умови функціонування гармонійних суспільних відносин – з одного боку, і розвитку людини, – з іншого. Таким чином, аналіз